

Posudek

rigorózní práce **Mgr. Zuzany Čermákové** na téma

„Komparace problematiky rozvodu manželství v ČR a SRN“

Autorka předložila práci v rozsahu 109 výkladových stran včetně úvodu a závěru. Pokud jde o výběr tématu práce, lze jej hodnotit kladně. Autorka totiž dochází k rozsáhlému výkladu současné právní problematiky rozvodu manželství v obou národních úpravách poté, co zajímavým způsobem rozebírá i jejich předchozí historický vývoj. Autorka se historickému výkladu věnuje v druhé kapitole své práce. Zabývá se nejdříve obecně problematikou „nerozlučitelnosti manželství“ v českých zemích a v německých zemích a dále podrobněji potom pokračuje tak, že výklad rozdělila do dvou etap a to do období 18. století a první poloviny 19. století a další etapou, kterou zkoumá, je období ve druhé polovině 19. století. Pokud jde o století dvacáté, autorka považuje za významné období změn po první světové válce, dalším předělem historicky nám nejbližším, je období po druhé světové válce. Z hlediska systematického považují tuto historickou kapitolu, která obnáší cca 20 stránek pro dále pokračující výklad komparace právní úpravy rozvodu za velmi dobrý, dobře pojatý. Je tomu tak proto, že oba státy, jejichž zákonodárství i praxi autorka zkoumá, jsou si velmi blízké zeměpisně a taktéž vlivy, které působily na vývoj soukromého práva, byly v mnohém (zejména v oblasti náboženské) téměř totožné. Na druhé straně pak vlivy politické působily na zákonodárství i v oblasti rodinného práva někdy, a do určité míry, rozličně. Byl tu ovšem sociální a demografický vývoj, který plynul zejména v evropském prostoru pod vlivem obou světových válek, které zde obyvatelstvo a jeho rodinné vztahy zasáhly. Autorka do určité míry postihla v ostatním komparativním výkladu pozitivní právní úpravy rozvodu, zejména v průběhu poslední třetiny minulého století, až po proběhnutých dvacet let třetího tisíciletí – jeho základní rysy sblížujících se tendencí. Čtenář práce totiž, si uvědomí, že různé odlišnosti právní úpravy rozvodu a porozvodové právní situace manželů, nejsou odlišnostmi zásadního charakteru. Naopak rozvodové právo v Evropě má jasnou tendenci sblížující nejpodstatnější právní otázky. Například je velmi zajímavé, jak rychle byla odstraněna nerozlučitelnost manželství, jak se postupně tyto úpravy zbavují zkoumání a právního vlivu „viny“ na rozvratu či rozvodu manželství, jak se rozšiřují jednotlivé kodexy o úpravu rozvodu, při kterém se předpokládá určitá „dohoda“ na tom, že manželé ukončí své manželství právní cestou. Svým způsobem, jak z velmi podrobného rozboru, který autorka podává, vyplývá, že podstatnější rozdíly se ve zkoumaných úpravách vyskytují u rozvodu s nezletilými dětmi. Dále pak se téměř diametrálně liší česká úprava výživného, resp. rozsahu výživného pro děti po rozvodu manželství od úpravy německé. Autorka zvolila velmi dobrou systematiku své práce, čímž umožnila čtenáři se rychle orientovat ve zkoumané problematice. Autorka tak dosahuje velmi dobrého efektu a užitečně cíleného dopadu na čtenáře a tím jeho dobré orientace. Čtenář si mnohem snadněji učiní základní přehled o komparované právní problematice. Tento výklad se, podle mého názoru, stává určitou výzvou k přemýšlení o některých rozdílech zkoumaných právních úprav a jejich hodnocení.

Autorka si rozdělila svůj výklad do šesti kapitol. O první historické byla již řeč výše. Ve třetí kapitole, která je poměrně stručná, podává autorka výklad o způsobech zániku manželství v obou zkoumaných právních předpisech. Stěžejními jsou další kapitoly čtvrtá a pátá (Rozvod manželství, Rozvod manželství s nezletilými dětmi). V kapitole šesté se autorka zabývá poměrně velmi obsáhle problematikou výchovy dětí zejména v souvislosti s rozvodovou a porozvodovou situací jejich rodičů. V každé kapitole postupuje autorka

stejným způsobem. Nejdříve se zabývá obecnými otázkami, hmotně právními a též významnými otázkami procesními. Poté vyloží nejprve českou a potom německou úpravu. Nakonec vždycky uvede výklad nazvaný „Porovnání české a německé úpravy“, tj. výklad komparativní v nezákladnějších otázkách. To, proč právě tento systém hodnotím pozitivně, jsem uvedla již výše, a proč jej považuji za správný.

Pokud jde o českou úpravu autorka, tam, kde to považuje za důležité, uvedla i některá řešení *de lege ferenda*, ale protože práce byla psána v době, kdy ještě nový občanský zákoník nebyl platný, vycházela z jeho návrhu. Při obhajobě této rigorózní práce by se event. autorka mohla zmínit, co se, podle jejího názoru, v oblasti rozvodu oproti návrhu změnilo nebo naopak zůstalo stejné.

Pokud jde o práci s literárními prameny, hodnotím ji jako vynikající. Autorka pracovala nejen s českou monografickou literaturou, ale jak vyplývá nejen ze seznamu literatury, ale zejména též z textu a poznámek z textu na příslušných stranách též s literaturou zahraniční – německou. Neopomněla ani literární prameny časopisecké. Správným způsobem uvádí v seznamu literatury i poměrně bohaté elektronické prameny české i cizojazyčné. Jak vyplývá z textu i z poznámek, lze je chápat jako doplňující, nikoliv tedy jako náročnou teoretickou literaturu. Práce obsahuje celkem 103 poznámek a odkazů uvedených na jednotlivých stránkách.

Předložené práci nelze vytknout žádné podstatné nedostatky či chyby. Naopak tuto práci vnímám jako velmi pečlivě a důsledně zpracovaný text, z něhož je patrná nejen svědomitá příprava autorčina, ale též snaha o srozumitelný výklad tématu, který si zvolila. Také nelze vytýkat případné nedostatky, které by spočívaly v tom, že by se autorka opomněla zabývat nějakou podstatnou otázkou ať už z oblasti teoretické či praktické. Výklad základních teoretických otázek je z celé práce zřejmý především, důležité ovšem je, že autorka se zabývá i praxí, zejména judikaturou. Z hlediska české úpravy rozvodu bych jen ráda připomněla, že by autorka mohla při ústní obhajobě vyslovit svůj názor na to, že v praxi se vyskytují případy, kdy za podmínek § 115a OSŘ (zejména rozvodu manželů bezdětných) soud rozhodne o zrušení jejich manželství bez jejich účasti na jednání.

Dále bych chtěla znát autorčin názor na to, jak se liší rozvod manželství, kde podle české právní úpravy byla uplatněna „tvrdozní klauzule“ rozvodu se bránícího manžela a soud tudíž manželství nerozvede za splnění dalších podmínek § 24b odstavec druhý, a kdy vlastně zrušení takového manželství není zamítající rozsudek – *res iudicata*. Liší se toto pojetí od úpravy německé? Česká úprava se totiž svým způsobem brání „nerozveditelností“ manželství.

Předložená rigorózní práce má vynikající úroveň. Autorka prokazuje hlubokou znalost teoretické literatury i praktických otázek souvisejících a vytvářejících určitý celek, provázející rozvod manželství. Výše již byla zdůrazněna pečlivost a svědomitost nejenom v získání potřebných poznatků o zkoumaném tématu, ale též o jejich interpretaci projevující se v psaném textu, Autorčino písemné vyjadřování je velmi kultivované a bezchybné. Je zřejmé, že autorka má schopnosti napsat případně i práci vyššího stupně, protože má schopnost myslet teoreticky a logicky utřídit své poznatky.

Tuto rigorózní práci jako plně vyhovující předepsaným požadavkům doporučuji k ústní obhajobě.

V Praze 29. září 2012

Doc. JUDr. Senta Radvanová, CSc.
konzultant rigorózní práce